

# Uspomene o prof. Škiljanu

Orsat Ligorio

Kad sam vidio lijepe riječi o prof. Škiljanu koje su u ovim i onim časopisima po smrti njegovoj napisali suradnici, prijatelji i učenici, htio sam i ja reći ono lijepo što o njemu pamtim. Da se ne bi ovo komu učinilo neprikladno, odmah ću priznati da ima ljudi živih i zdravih, od rodbine do prijatelja, koji su Dubravka Škiljana poznavali kudikamo i duže i bolje nego ja i koji bi prema tome bili u stanju napisati uspomene kudikamo vjerodostojnije od mojih, ali da ovo moje petljanje u tu stvar nije u potpunosti neprikladno i nevjerodostojno pokazuje to što sam prof. Škiljana upoznao tako da sam se njime zanio još onda, pa mi i danas sama uspomena na nj znači više od bilo kojega drugog prezentnog poznanstva (iako to možda i nije tako lijepo ili pristojno reći). No, ako išta, barem to dokazuje da je Škiljan bio čovjek za naše prilike neograničena znanja, neusporedive snage karaktera, neponovljive i neslomljive discipline (i to više prema sebi nego prema drugima) i, što je najvažnije, neprocjenjiva značaja!

Kad ga se sjećam dolazi mi pred oči prije svega njegova elegantna i sofisticirana figura: uvijek u besprijekornom odijelu, sa starinskom kožnom torbom, naočalima i Pelikanovim perom. Svom je silom slobodne asocijacije bez greške davao na arhetipične profesore iz prastarih sveučilišnih gradova; meni osobno na C. S. Lewisa. Doduše, na samom je kraju, valjda zbog terapije, bio strahovito smršavio i očelavio; obrazi su mu (inače uvijek nasmiješeni) nepovratno upali, a od šaka su mu ostale same kosti tako da mu je, ja mislim, jedino zadebljanje na zglobu sprječavalo burmu da ne sklizne s prsta. Ovo su za nas koji smo ga iz sata u sat gledali u sve gorem i gorem stanju bila strašna vremena.

Svemu tomu usprkos, predavanja su se, a osobito seminari, održavali redovito i uredno, i to *sine quarto*. Štoviše, Škiljan je jedini profesor koji je, dok sam ja bio student, dolazio i prije vremena! Sama su predavanja bila, takoreći, med i mlijeko: bili smo u stanju slušati tu inteligentnu dikciju i aristokratsku retoriku satima. Što se toga tiče, jednom nas je prilikom (početkom drugoga semestra kada je već iz njegova izgleda bilo sasvim jasno da je na smrt bolestan) upozorio da će neka predavanja možda morati završiti prije vremena: to se na koncu nije nikada dogodilo! Dužnosti, s kojom je obavljao posao, po mome mišljenju nema ravne.

Bez obzira na to što je bez sumnje sve vrijeme bio svjestan svoga stanja i njegova konačnog ishoda, imao je nepokolebljiv duh, ali i jedinstven smisao za humor koji je graničio sa sardonizmom i apsurdom. Recimo, jednom smo jedan kolega i ja za vrijeme predavanja listali nekakav očevitno tanak udžbenik; na to se on strahovito najedio: »Vas dvojica, šta listate taj imenik?« Drugi put sam

ga pitao mogu li i sljedeće godine u njega pisati seminar; on nonšalantno reče: »Sljedeće ću godine biti mrtav!« I bio je, ali sve su ovo bile zaista komične situacije...Lako se vidjelo kada je ustvari bio beznadan: nije mu bilo gorega od lijenih i nezainteresiranih studenata. Sve, samo to ne!

A dobro smo se naradili na seminarima; te piši jednu, dvije, tri (!) verzije istoga seminara, te ovo, te ono: kratice, citati, korekture, revizije, recenzije...Povlačio nas je od nemila do nedraga! ali čitao je svako slovo, i to svaki put iznova! Sada vidim da u životu nisam upoznao profesora koji bi se s njime mogao mjeriti. Zaista je bio *sophòs kagathòs*.

Ja imam — i to čuvam kao što neki čuvaju svari od djedova naslijeđene — sve te seminare i zadaće na kojima je on crvenom olovkom u čitkom a opet ispisanom kurzivu (imao je osobito k!) ispisivao svoje dosjetljive sholije. Kako samo na mjestima zna biti lucidan, a na drugima opet intuitivno pogađa u bit mojih misli; nekada upravo na moju sramotu! Imao je što se toga tiče dar da lako »pročita« ljude. U svakome slučaju, ove su njegove škrabotine sve moje blago.

Na primjer, jednom smo pisali seminar na temu *Je li standardni jezik potreban?* Ja sam iznio veoma, da tako kažem, idiosinkratično razmišljanje: »Nužno, dakle, nalazimo da je bolje imati tri standardna jezika s obzirom na tri osnovna narječja čija bi govorna uporaba bila ravnopravna a pisali bi se jedinstvenim pravopisom koji bi do te mjere bio odmišljen od dijalektalne zbilje da nijedno narječje ne bi imalo prednost pred drugim.« To je on komentirao ovako: »Sadržajno: originalno, upravo pomalo izgleda kao da je pretjerano originalno, ali to, dakako, ne smeta« i — pročitao me!

Ima još mnogo, mnogo toga što bih mogao ovdje napisati i čega bih se mogao spomenuti, ali neću da se ovo pretvori u panegirik...O njegovim knjigama ne kažem ovdje također ništa. To je štivo obilježilo generacije i ne želim mu suditi u jednome paragrafu. Uostalom, ovdje sam se iz kozerije i bez pretenzija htio spomenuti samo par intimnih uspomena. Pa kad je svemu tomu tako, neka onda i ovo bude dosta!

*In perpetuum, Professor, ave atque vale!*